Tečaj XIV. **NOVICE** List 103.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. decembra 1856.

Je li potrebno, da kmetovavec bukve prebira?

(Konec.)

Konečno še nekaj. Ker kmetovavec ne obdeluje le polja, temoč ker ima opravljati tudi z deržavo, v kteri biva, in z ljudmí, s kterimi prebiva, ali na kratko: ker kmetovavec je tudi deržavljan, mu je tudi vediti treba, kaj da ima ko taki opravljati, kako se vesti ko taki. On mora vediti, kaj ima deržavi pa drugim ljudém spolnovati, kaj od obeh pričakovati, ktere dolžnosti pa pravice ima on, in česar se ima ogibati, da ne škoduje drugim ljudém, da ne pride v škodo sam. Tote dolžnosti pa pravice obsega posebna postavna kniga, kteri je naslov: „deržavljanski zakonik“.

Druga postavna kniga določuje kazni (štrafenge) za prestopke in hudodelstva; tej se pravi: „kazenski zakonik“. Neobhodno potrebno je, da vsak gospodar saj nekoliko vé, kaj da tote dvé prevažni knigi obsegate, kaj da velevate, kaj da prepovedujete. Zatorej bi bilo prav, da bi v vsaki občini ali v vsaki fari bil saj en iztis teh dveh bukev, terdo vezan in hranjen menda najbolje v šolski knižnici ali v županijski pisarnici. Naj bi soseščani pogledovali pogostoma v te bukve, posebno ko nameravajo kaj važnega početi, postavimo, ako misli kdo izmed njih hišo in polje kupiti ali prodati, možiti ali ženiti se, na pósodo dati dnarja ali dolgove poplačati, oporočiti (testament delati) itd. Naj bi duhovni gospodje ali župani ob prilikah brali pa razlagali to ali uno poglavje iz teh bukev prostim ljudém, da jih soznanijo ž njimi polagoma, ter obvarjejo tako mnogo dolgoterpečih in pogubnih pravd in prepirov, troškov in — ječe ali celó zgube življenja. Marsikter nesrečnik namreč, posebno mlad in neveden, ki na leta je obsojen v težko železje, bi ne bil zabredel v hudodelstvo, bi ne bil dopernesel kaj nepostavnega, ako bi bil vedil poprej, kaj da je prestopek, kaj hudodelstvo in kaj da ga čaka, če tega ali unega zločinstva se ukriviči.

Tedaj, končaje ta spisek, ponavljamo kar smo ravno dokazali, na kratko še takole:

Več ko bo dobrih bukev in prave omike med ljudmí, večje bo njih blagostanje; dopernašalo nasproti se bo manj hudobij, in ječe bodo imele manj prebivavcov.

Pa poreče tukaj marsikdo izmed gospodarjev, prebravši vse to: „Bukve niso za me. Jez ne utegnem brati, jez berem težavno, jez ne razumem jezika kakor se piše v bukvah ali časnikih; pomenki v bukvah so meni malo umevni. In še celó zakonike mi hvalite...! Za božjo voljo, saj kmet ni pravnik, da bi tudi tote prebiral. Bukve so le za učene ljudí“.

Ne tako, ljubi moj! Roka, ktera pomladi vodila je krivi plug po ralnem polju in je naročju zemlje zaupala pohlevno zernje; roka, ktera poleti je žela rumeno klasje, in v jeseni po prisojnih goricah obirala grojzdiče sladko; — ta pridna roka tvoja naj sega tudi kadkad po teh ali unih dobrih bukvah, po tem ali unem podučnem časopisu, pa to v dôbi, ko praznuješ in odpočivaš od poljskih opravil, ob dolgih zimskih večerih, ob nedeljah in praznikih. Prebiraj ali daj si brati le količkaj. Odpočivaje se boš učil. Kar ne razumeš danes, utegneš razumeti drugi dan: saj si „prebrisane glave, in um ti je dan“. Poprašuj; tù pa tam nahajaš vendar le kakega modrega moža, ki ti bo razložil to pa uno, kar bi tebi bilo nerazumljivo. Kar zadeva deržavljanski zakonik, je pisan umevno, poslovljen pa tako lepo, da ga tudi nepravnik lahko razumeva. Kaj veljá, da najdeš v tej ali uni knigi kako zlato zernice, ktero, prav obernjeno in prav vsajeno, ti stoterno povračuje tvoj trud in dnar. —

Nadjamo se, da po takem smo rešili prašanje, ktero smo na čelo tega sostavka postavili bili, dokazavši, da je kmetovavcu neobhodno potrebno, da njemu v prid napisane knige in gospodarske časopise marljivo prebira, če hoče dobro in varno gospodariti ter iz naročja zemlje pridobivati hrane dovelj, ob enem pa odverniti, da ga ne nadkrilijo bolj omikani sosedje v gospodarskem napredovanji.

J. Šubic.

Koliko omlati Hensmanova mlativnica na dan.

Ko so „Novice“ pohvalile Hensmanovo mlativnico, ktera se vidi in poskusiti more na vertu krajnske kmetijske družbe na Poljanah, so povedale: koliko snopov omlati na dan; pa snope so imenovale velike snope, kakoršni so okoli Dunaja, v zgornji in dolnji Avstrii, na Českem navadni, ker tukaj pri nas ni bilo moč je poskusiti, zato ker smo jo prepozno v Ljubljano dobili. Gospod predsednik naše družbe so poprašali zatega voljo na Dunaj in so odgovor dobili: da avstrijanski in češki snôpi so trikrat, pa tudi štirikrat večji; — s Hensmanovo mlativnico, ki se z roko goni, omlati tedaj 6 delavcov, ki mašini dobro strežejo, 25 vagánov (mecnov) pšenice na dan. — Vélika Hensmanova mlativnica, ki jo goni voda, in ktera veljá 280 gold., pa omlati na dan 50 do 60 vagánov, alí pa še več, če je voda močna.

Krajopisje.

Terst. (Dalje).

Štiri glavne ceste peljejo iz mesta, in sicer: istrijanska, ki je najnevkretniša med vsemi in derží v poslednji kot Istre noter do Pole, kjer se delajo velike stavbe za vojaško brodnarstvo in kjer zavolj imenitne luke bo cesarsko vojaško brodovje vprihodnjič svoje stanišče imelo. — Reška cesta do ovinka proti Občini z dunajsko združena je tudi močno bregovita in burja tù najhuje razsaja in največe zamete dela. — Tretja bolj prijazna cesta pelje po severnem bregu morja skoz lepo ravno Furlanijo v Vidim. Na tej cesti je vse bolj živo kakor na obéh ravno imenovanih; posebno perutnine pride po njej neizrečeno veliko v Terst, in mnogo rodovin se s prekupčijo perutnine živí. Na tej cesti se ti odpira naj krasniši pogled na mesto in morje. Ako kje, povzdiguje tukaj veličastna narava duha visoko nad zemljo in persi človeka kipé

v vročem nadahnutji. In kake čutila se v dušo vcepijo, ako unkraj obali morske na desni otoka Grado zagledaš černi zvonik staroslavnega Ogleja! V spomin ti stopa njegova važna osodopolna zgodovina. Tù je rožljalo orožje nevžuganih Rimljanov, — to mesto, nekdaj pervo mesto za Rimom na zapadu, je strahovalo toliko dežel, toliko narodov! In zdaj ga ni več! in le tù in tam kaže še kaka razvalina, kak obraščen kamen, da je tù nekdaj nekaj bilo. Tù memo, kjer zdaj koraka bleda merzlica, so derli iz severa narodi na talijansko zemljo; tù so se bíle kervave bitve za posestev Italije; tù je stal strah narodov, šiba božja — železni Atila. Iz tega kraja, iz teh neobljudenih močvirov se je zaplodila keršanska véra med Slovence, je razterla malike očetov naših; v tej samoti se je rodila kraljica morja, se je dvignil silni beneški lev, ki se je spuntal zoper svojo mater in jo v grob poderl. Zgnjilí so staroslavni, preganjani patrijarhi, oznanovavci vére božje. Ljudstvo samo, kolikor ga je še ostalo po groznih nevihtah nemilih časov, so njegovi otroci, Benečani, potalijančili. Strašna osoda je tù divjala, slava Ogleja živí le — v zgodovini še, dandanašnji ga tako rekoč ni več. — Pod teboj se vije železna cesta, ki ima v Terst speljana biti z mnogimi mostovi in globokimi zaseki v živo skalo noter do Nabrežine, od kodar se bode Teržačanom toliko potrebna pitna voda po železnici v mesto napeljala, ker sedaj je mesto z vodo slabo preskerbljeno, ne le, da ne zadostuje številu prebivavcov, ampak še ta je slaba. — Dunajska cesta, do Občine umetno in kaj krasno izdelana, pravo mojstersko delo, je važniša kot vse druge, zakaj po njej se zvozi največ raznega blaga v mesto in iz mesta. Ko dospeš po tej cesti verh Občine, opaziš na levi krasno veličansko piramido iz kraškega kamnja, spominek cesarju Francu za speljavo nove ceste. Postoj pri tem spominku, ozri se še enkrat na nemirno mesto in živo luko. Glej, pod tvojimi nogami leží stotero kupčijskih brodov, njih jambori kviško molé, podobna je luka oklestenemu gojzdu. Mirno je morje in brez skerbí počiva mornar na barki, — al gorjé, ako se tam na severu kope oblakov prikažejo; to je znamnje hude nevihte, strašne, grozopolne „tramontane“. Ako kaj takega zapazijo mornarji, zakričé iz celega gerla, v vsi barkostaji vstane silen vriš in hrup. Nemudoma so po koncu, kako se pripravljajo za boj z valovi! Na vse straní se priterjujejo barke z vervmi in verigami na bregove in sidrovišča. Priženejo se valovi, kakor bi trenil,— kako jezno se objemajo, telebajo v skalnate bregove, — začerneli se podé v mesto, kako ropočejo težke verige, škripljejo močni jambori! Ko lahki čolniči se premetavajo težke barke, do verh jambora se jezna pena kadí in glej ga prederznega mornarja, kako pleza po vervi gor in dol, kako se ziblje zdaj na levo, zdaj na desno, kako se ondi v čolniču in ondi plavajoč vojskuje z divjim morjem! — Potihnila je nevihta morska, gledavcov gosta množica, ki so prispeli do brega, se zopet na vse straní razhaja, in mornar, vesel, da ga ni zadela nesreča, si obriše zopet vroči znoj raz čela ter se brezskerbno vleže k pokoju.

Kaj pa pomeni ponosni orjaški stolp tam na uni strani mesta na morskem bregu? To je svetilnik, na kterega se ozira v tamni noči mornar; njegova svitla luč, ki se vedno zakriva, mu oznanja ob hudem viharji bližnjo pribežališče ter ga navdaja z veselim upom rešitve; una krogla spodej na svetilniku na severni strani, ko pade, naznani poldne in ob enem poči top na barki in zapojejo zvonovi po mestu. Zgoraj na severni strani v svetilniku ti kažejo vihrajoče bandera število parobrodov, ki se bližajo luki, in kako deleč so še na morji, ker kolikor bolj bandero visi, toliko bližeje je parnik. Ko se bandero, ki po gerbu parobrod natanko naznanja, kviško postavi (prima vista) in s prostim očesom še nič ne zagledaš, potrebuje parobrod pri dobrem vremenu še dvé uri do luke; ko se nagne (seconda vista) in komaj v daljni daljavi gosti dim zapaziš, ga moraš še skoraj eno uro čakati; ko se bandero obesi (terzia vista), je že blizo in viditi je, kako penijo hitro njegove kolesa zeleno vodo. Na nasprotni strani v svetilniku zapazuješ obešene krogle, ki naznanjajo barke z jadri, bandero pa pomenja pet bark.

Zakaj pokajo danes topovi v luki, topovi na gradu in grom pretresa mesta zidovje? Kakošno obhajajo slovesnost? Štejem in naštejem 21 strelov v luki, 21 na gradu. Čuješ, prijadrala je vojaška barka ptuje deržave in pozdravljala je z gromenjem topov mesto, in na gradu ji odmeva pozdrav. Poveljnik brodovja in vojaški in civilni poglavar mesta jo obiščeta in zopet pokajo topovi, in kapitan vojaškega broda se mu zahvaluje za skazano čast in obišče drugopot mestnega poglavarja, ki ga večidel na kosilo povabi, kjer mu razklada o morskih vožnjah in kaj je vidil in doživil na mokrem svetu.

Na tej strani luke, nasproti svetilnika, na podnožji Občine, stojí novi Lazaret, kjer se zaperajo barke iz daljnih ptujih krajev in se prekaja blago, da se obvaruje kužne bolezni. Ravno čez Lazaret pelje železnica in tik njega se je že mnogo morja zasulo, ker tù bo stal veličanski kolodvor. (Konec sledí)

Ozir po domačii.

Klana.

Kadar po teržaški cesti skoz Skalnico v Reko potuješ, na levo zagledaš cesto široko, ki v Klano pelja; milo ti se vidi po tem skalovnatem kraji hoditi, ker le tam pa tam kakšen obzidan dolčič ugledaš, v kterem si ljudjé kakošen sad pridobé in nekoliko travice, kjer se ovčice pasejo. Ko pa dospeš na neki hribček, kar ti se nenadoma lepo, dobre pol ure dolgo, ravno polje odprè, kjer sad do malo časa dozorí, in njive s pšenico, ječmenom, režjo obsejane rumenijo, sladki krompir in vsi drugi navadni sadeži čas zrelosti popolnoma dohité. Kadar je nevera, iz bližnjih gorá voda naglostno prihruši, s strašnim šumenjem se v neko jamo pod visokim hribom zgubljuje, ktera, ko bi kada se zabertvila, bi vso Klano in klanjsko lepo polje v kratkem v jezero preobernila, — čudno je res! vse polno peska, zemlje, šute v njo pride, da bi mislil, zdaj ne bo imela silna voda kam predreti, — al pride naliv, je spet čisto, in v globočino, kakor čez visoki jez serdita voda hruší, — pravijo, da pri Reki na beli dan pride. Klana je fara; dolga še precej čedna in velika vas, ima 128 hiš, tù bivajo častiti gosp. plovan s svojim duhovnim pripomočnikom, ki tudi oskerbljuje ljudsko šolo, ki je mnogobrojna in zdaj prav dobro ustanovljena; tukaj je farna cerkev sv. Hieronima, sedaj prav prijazna, in v vsem ponovljena. V tej cerkvi se božja služba v ilirskem narečji opravlja, in kar je znamenito, vse ljudstvo prav pobožno, složno, z ubranim glasom skoz celo sv. mašo in božjo službo, Bogu čast in hvalo prepeva; otroci v šoli petja vajeni ljudsvo v petje vodijo, tako, da lahko rečem, da je ptujcu milo slišati v letem kraji enake glasove, — se vé, da ne po sekiricah se niso učili, temveč po stalnih iz sekiric vzetih, zaslišanih in osvojenih napevih, — prav po mislih čast. gosp. Hicingerja, ki želijo, da bi se v cerkvah petje tako upeljalo, da bi slava Stvarniku iz serc in ust vseh pri sv. maši in božji službi pričijočih krepko donela. Dalje je tukaj cesarsk uradnik čuvar cesarske gore; prebivavci pa večidel samo z vožnjo bordunalov, pa drugih derv iz cesarske, klanjske samolastne, čubranske in šneperske gore sebe in svojo družino preživljajo; žene so pa vedno na polji, ker se možje le gore neprenehoma deržé.

Nad Klano sedanjo stojí stari grad po Turkih v letu 1499 osvojen in razrušen. Valvazor mnogo piše od Klane. — Klana je pa tudi shodališče ljudstva. Gora štirih omenjenih gospodarjev jih na stotine s kruhkom preskerbí. Kastavci umni, delavni, kakor tudi kosci iz Blok in celó Sodrašice in bližnjih krajev tukaj zaslužek lep dobé; — tako je tedaj resnično, da ptujcev nahajaš od poletja do terde jeseni v Klani. — Kako bogato tukaj sadje plodí, skazuje

lep vert gosp. plovana, samo, če ga huda burja, ki se tudi poleti včasih hudo oglasi, neoklati; drugač pa Klana sadja nima, akoravno bi mogla veliko goldinarčkov za-nj v Reki skupiti. Ne le je tù huda burja, tudi večkrat prav debel sneg, ki pa mesca sušca naglo zgine, kadar jug (siroko) gospoduje. Vinska terta tù ne plodi, to skušnje učé. — Tudi Klanjci hodijo radi na Horvaško v delo. J. Korban.

Bajdnek v Poljanah ob Kolpi.

Ker se bližajo božični svetki (prazniki), ne bo odveč, ako „Novicam“ popišem, kaj nek Poljanec pod besedo „bajdnek“ ali „badnek“ razume.

„Bajdnek“ — ktera beseda je od une „badnek“ navadniša — pomeni v Poljanah dan pred Božičem, in vsak ti odgovorí, postavimo na vprašanje; „kdaj pa prideš?“ če misli tisti dan pred Božičem priti: „na bajdnek“ pridem. Mislim, da pred ko ne je pomen ta v zavezi s kakim slovanskim božanstvom, ker ta dan je posebno nespodobno, če se otrok na mizo *) vsede; valje (koj) se gospodinja ali kdo drug oglasi, otroka posvarí in mu požuga rekoč: „Z mize! drugač boš dobil ture“. — Tudi ne pušajo radi otrok na bajdnek v vas (v druge hiše iti), ker pravijo, da potem kokoši pri takih hišah jajc ne ležejo. — Otroci se vé da verjamejo in se tega zlo varujejo, in čeravno stareji ali svarniki ne mislijo, da bi se kaj takoga zgodilo, je vendar le čudno, odkod ta navada! Izmišljena menda ni, ker kaj takega se ne nahaja lahko na kmetih. — Da bi pa to ime „bajdnek“ popačeno bilo iz nemškega „Weihtag“, ker na „bajdnek“ vodo blagoslovijo in z njo hiše, hleve itd. škropijo, ni lahko misliti, ker se v vsi fari čisto hrovaško-slovensko govorí; malo, celó malo je domačih ljudí, ki bi umeli nemško, in ti so skoraj sami nemškarji **), kteri, se vé, nemški jezik le za silo lomijo. — Navada pa, otroke z mize tirati, znabiti izvira odtod, da gospodinje, ktere se pri peki navadno kislo, deržé in sitnosti dovolj imajo, mize ta dan bolj kot druge dní rabijo za povijanje povalnic (potic) itd. in ker nečejo imeti otrok napoti, jih strašijo: „boš dobil ture“.

Na bajdnek imajo pri nas še to posebno navado, da v primorskih hišah spečejo kolač v velikosti hleba, kterega krog in krog iz bele gotúvine (moke) in samih jajc brez vse vode narejenimi podobicami tic, voličkov itd. olepšajo, v sredo kolača pa še poseben šapol (venec) iz bele gotúvine in samih jajc, narezan kot glavnik, devajo. Tak kolač in še nektere druge hlebe postavljajo na sveti večer, pred novim letom in sv. tremi kralji čez noč v jerbasu (košarni) na mizo. Kolač načnejo še le po svetkih, kterega navadno vsako družinče svoj kos dobí; šapol se malokrat delí; dobí ga navadno tisti otrok, kterega starši nar raji imajo.

V Beču spisal Juri Sterbenc.

Slovanski popotnik.

* Med obilnim številom res lepih koledarjev českih se odlikuje tudi letošnji, drugi tečaj onega koledarja, ki ga na Dunaji izdaja slavnoznani vrednik „Slov. Nov.“ gosp. Daniel Lihard pod naslovom: „Časnik“. Na 20 pôlah je mnogoverstnega lepega zaklada. Okinčan je z obrazom neumerlega Ludevika Štur-a, kterega življenjopis z življenjopisi generala Poláka, Lang-a, Jož. Kaj. Tyl-a in Kar. Havličeka je vversten letošnjemu „Časniku“ pod nadpisom „naši mužové“.

*) Miza je pri naših kmetih v veliki časti; večkrat so mi pokojni oče rekli: „miza se ima spoštovati; ona je kmečki lotár (altar)“. Pis.

**) Nemškár se pri nas rabi namesto „pohiševavec“, pohišni kramar (Hausirer), in le to besedo za to rabimo. Če kdo le čez meje krajnske dežele gré, da s kakim blagom teržuje v deželah nemškega jezika, pravimo, da gré na Nemško, in on je nemškár. Ako pa gré kdo na Horvaško, na pr., drobnice kupovat, cujn nabirat, takemu pravimo: „gre v Krajn (zgovori fkrajn)“. Pis.

* „Katolički kolendar“ Švelcev je za „Šoštar-om“ drugi horvaški, ki je prišel v Zagrebu na svetlo. Serbski koledarji v našem cesarstu so: „Lasta“ in „Godišnjak“ od Medakoviča v Novem Sadu, „Vojvodjanin“ od Rašiča na Dunaji in pa serbski koledar od A. Andriča tudi na Dunaji. — Dalmatinski ljudski koledar od Štef. Ivičeviča se veli: „Mostic iz grada u selo a iz sela u grad“. Neven.

* Sv. pismo nove zaveze v slovenskem jeziku (v Ljubljani) je natisnjeno in na prodaj; že se tudi natiskuje stara zaveza.

* O „Svetem pismu prevedenem na hrvatski jezik od Ivana Matija Škaricha“ — piše „Neven“ — da iskreno je bilo veselje, ko se je čulo, da pride vendar enkrat kniga vseh knig v hervatski jezik prestavljena na dan; al po prebranji „oznanjenja“ izdajateljevega je velika radost zlo zlo upadla. Živo tedaj priporoča „Neven“ gosp. prestavljavcu, naj bi dal rokopis zastaranega jezika svojega in nenaravskega in zameršenega sloga pred natisom kakemu človeku prebrati, ki je popolnoma véšt v hrvatskem jeziku, da ga mu izpravi in ugladi; verh tega mu svetuje, naj bi opazke, s kterimi sv. pismo tolmačuje, mnogo mnogo okrajšal, ker bi mogel s tem stroške za polovico zmanjšati.

* Bibliotekarja Šafarika v Pragi in profesorja Miklosić-a na Dunaji je kraljeva bavarska akademija izvolila za svoja družbenika.

* V Parizu se pripravlja francozka prestava Mickiewičevega „Pana Tadeusa“

* Slovnice ruskega jezika gosp. V. Hanka pod naslovom „Načala ruskago jazika“ je prišel, drugi, pomnoženi natis v Pragi na svetlo.

* „Posel z Prahy na pouti po Čehah, Morave, Slovensku a Slezsku. Čteni užitečne, zabavné a poučne pro mesto i ves“ se imenuje novi časnik, ki ga bo v Pragi od novega leta izdajal gosp. Vojteh Belák. Praž. Nov.

* „Vergleichende Grammatik des Sanskrit, Send, Griechischen, Lateinischen, Litauischen, Altslavischen, Gothischen und Deutschen“ izhaja v Berlinu od dr. Fr. Boppa na dan (kterega naši bravci zlasti iz gosp. Terstenjakovih preiskav dobro poznajo). Celo delo bo razdeljeno v 3 razdelke; eno delo (30—40 pôl) velja 3 tolarje. Celo delo bo v 3 do 4 letih gotovo, pa bo veljalo 15 tolarjev. Lumir.

Novičar iz raznih krajev.

V mnogih časnikih se bere, da bota presv. Cesar in Cesarica Benetke te dní zapustila in v Padovo potovala, kjer Ju 27. dan t. m. pričakujejo; iz Padove gresta v Rovigo in odtod v Vicenco; v Veroni se bota 4 dní pomudila; v Milani Ju pričakujejo 7. januarja, kjer bota več časa ostala; še le potem bota potovala skozi Fiorence, Modeno in Parmo. Kakor so Jima v Benetkah mnogo mnogo slovesnost in veselic napravljali, ktere so Cesar vedčidel v civilni obleki obiskovali, kar je Benečanom posebno dopadlo, se pripravljajo tudi druge mesta in posebno Milan, glavno mesto lombarškega kraljestva, prihod Nju Veličanstev praznično obhajati. — C. k. ministerski ukaz od 17. t. m. ostro prepoveduje, da nikdo, ki je v kako civilno ali kazensko pravdo zapleten, se ne smé priporočati ali pomeniti ne z besedo ne po pismu s tistim sodniškim uradnikom, kteremu je izdelovanje pravde izročeno, pa tudi s tistimi sodniškimi vradniki ne, ki so prisedniki ob sodniškem posvetovanji. — Na Angležkem imajo po znajdbi Armstrongovi tergovci in špediterji v magazinih posebno pripravne žerjave ali cigane (Krahne) za nakladanje težkega blaga. Ker hoče tudi naša vlada take cigane napraviti v Terstu in drugih velikih tergovskih mestih za nakladanje in razkladanje blaga, je poslala unidan nalaš inženirja v London, da sam vidi napravo teh ciganov. — Naj-

važniša politiška novica je danes Neuenburžka homatija, ki je sedaj do verha dokipela. Ako se švajcarska vlada ne udá temu, kar pruska terja, naj se namreč v poslednji prekucíi vjeti vstajniki kraljeve stranke brez sodbe izpustijo, bo pruska vlada začela vojsko zoper Švajco; že je nek armada od 100.000 vojakov določena proti severni švajcarski meji. Iz Pariza se piše, da je oni razglas francozke vlade v „Moniteur-u“, ki smo ga zadnjič naznanili, Parižane zlo osupnil, ker take ostrosti od Napoleona do Švajce, ki mu je v njegovem pregnanstvu skozi več let dajala varno zavetje, so toliko manj pričakovali, ker bi tudi Napoleon v svoji deželi drugače ne ravnal, ako bi se stranke potertih francozkih kraljev zoper njega vzdignile. Na parižki borsi pa so na oni razglas kursi poskočili, ker najberže se bojo mogli Švajcarji v taki stiski udati. Ker je švajcarska vlada poklicala občni zavezni zbor, se bo kmali slišalo: kaj bo. — Za gotovo se sedaj vé, da ste rusovska in turška vlada poslale pismi na Dunaj, v kterih svojo zadovoljnost naznanjate, naj se parižki drugi zbor le začnè; tedaj se bo kmali snidel. — Tudi se za gotovo pripoveduje, da turška vlada, ki se je dolgo dolgo branila, je sedaj dovolila napravo važnega Suečkega kanala; tedaj se bojo tudi te dela kmali začele. Angležka kraljična Viktorija se je 21. dan p. m. zaročila s kraljevičem pruskim Friderikom Vilhelmom. — V Kini razsaja že od leta 1851 med domačimi huda prekucija. Neki Tien-Te po imenu, sin ubogih staršev iz Kuang-Šiških gorá, se je z obilo množico tistih, ki niso z vladanjem kinežkega cara zadovoljni, vzdignil zoper cara, spravil čez 20.000 bojnikov skupaj, in malo je manjkalo, da bi se lani ne bil polastil poglavnega mesta; čeravno je na obéh straném padlo že tisoč in tisoč Kitajcov, se utegne puntarska armada vendar še na 100.000 mož šteti. V takih okoljšinah so se, kakor se sedaj sliši, francozka, angležka in amerikanska vlada namenile, mir storiti v „nebeškem carstvu“; — tako imenujejo Kitajci svojo deželo. V nekem popisu beremo čudno napravo kinežke armade, ki ni nič drugim armadam podobna, čeravno ima tudi pešce in konjike. Eni imajo puške, drugi samostrele ali lóke; eni sablje, drugi sekire; večidel imajo vojaki svoje žene in otroke seboj; le preden se ima boj začeti, jih pošljejo kam drugam; kamor pride armada, ostane tako dolgo, dokler je kaj živeža; kadar ga ni več, se preseli drugam. Kanonirji vozijo kanone samotež (po 20 mož pelje eno) in so tej vpregi vajeni kakor konj. Tudi z ognjem napravljajo požare, in s kropom, vrelim svincem itd. razsajajo kamor se pritepe silna četa. Ranjenim vojakom žgó vse rane; če komu vstreljeno nogo ali roko odžagajo, mu rane celijo z razbeljenim železom. Tudi kolero so lani z žarečim železom ozdravljali in večkrat ozdravili; namesto da bi bolnika dergnili, ga po životu žgejo z žarečim železom. Od Kinezov so tudi evropejski zdravniki izperva posneli rabo razbeljenega železa.

Živinozdravniska sluzba.

Častiti predstojnik lutmerške c. k. okrajne gosposke so nam vediti dali, da je služba okrajnega (kantonskega) živinozdravnika v Lutmerka (Bezirksthierarzt-Stelle in Luttenberg) na slovenskem Štajarskem prazna. Za plačo dobiva vsako leto 150 gold., zraven pa še stanovanje in dvé štali za bolno živino. Dolžnost njegova je, da k bolnim konjem, govedom, prešičem ali ovcam domačih ljudí te okrajne (kantona) pervikrat brez plačila gré, drugikrati pa brez plačila le h takim, ki so ubogi in nemorejo plačati; vsi drugi morajo plačati. Kdor želí to službo dobiti, s ktero bi se utegnila tudi kovačnica napraviti, naj položí svojo prošnjo do 20. januarja (prosenca) prihod. leta lutmerški c. k. okrajni gosposki (Bezirksamt); prošnji naj priloží spričala, da se je živinozdravstva izučil in da je potem že z živinozdravstvom djansko opraviti imel, kerstni list, spričalo lepe obnaše in da razume slovenski in nemški jezik. — Ker je lutmerška okrajna precej premožna in ima veliko veliko živine, mu tedaj opravila in zaslužka berž ko ne manjkalo ne bode.

Rojstvo Gospodovo.

Po Herderju poslovenil rajni Jeriša.

Če ljudí sovražnik, pravijo,
Če osvajavec se na svet rodí,
Živelj sleheren žaluje; oblak
Kerv deží; nebo se začernuje;
Zemlja poka; grozno plamožarje
Iz propada vre; v pozračji
Tulijo viharji, v njih duhovi:
„Oj, gorjé ljudém! na tugo, žalost,
Tisočem je rojen na gorjé!“ —
Ko je v temni noči luč narodov
Vzhajala, svet ležal je v tihoti.
Zvezde so svitlej sijale; blažno
Je vzískrela nova zvezda, in k pobožnim
Modrim govorila: „Spolnjena
Vekov dolga želja je in nada —
Ker tolažba ljudstvom je rojena!“
In v pozračji angelci so peli:
„Slava, slava Bogu na višavah!
Mir na zemlji! Vsem ljudém veselje!“

In pristopil angel je k pastircem:
„Radujte se! ljudstvu rojen je!“

„Mileni deček!
Tù te nahajam?
Tukaj v plenicah,
V štalici tù?

Ljubljenec sicer
Rad se rad bliža
Svômu ljubljencu,
Rad on delí ž njim
Skerb in zasmeh.

In čim bolj skrit je,
Čim manj priznava se,
Tim zadovoljniši
Nosi nja križ.

Ali, moj deček,
Vedi, ti nosiš,
Jagnje ti Božje,
Grehe sveta,

Davnih stoletij
Butaro strašno,
Blazen in zmoto,
Zlobo in blod.

Mileni deček,
Lepši od one
Zvezde svitle!
Ternje, nehvala,
Biči, sramota,
Čert in preganja
Čakajo te.

Oj ti smehljaš se!
Hočeš li reči:
»Ljubav zameta
Častno hvaló,
Ljubav vzmaguje
Boli in smert?«

„Nuj taj, in sverši,
Kar si začel!
Sezi v strupeno
Gnjezdo gadà.
In čez drakonje
Zóbe zavidne
Stopaj serčnó!
Gori v pozračji
Nad zvezdami
Vidimo se,
Tvoji ljubljenci
Vsi so teboj!“

In kor angelov je pel v višavah:
„Mir, veselje!“ — In kerdelo zvezd,
Vekov vseh in večnosti obsežek
So zaglasje dolgo njihne pesmi.

Stan kursa na Dunaji 20. decembra 1856.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	81 1/2	fl.
	4 1/2 „	72 1/4	„
	4 „	63 3/4	„
	3 „	49 3/4	„
	2 1/2 „	40 1/2	„
Oblig. 5% od leta 1851	B	90	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		88	„
Zajem od leta 1834		269	„
„ „ 1839		125 1/2	„
„ z loterijo od leta 1854		108 1/8	„
„ národni od leta 1854		83 3/8	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.	70 3/4	fl.
Windišgrac. „ „ 20 „	22	„
Waldštein. „ „ 20 „	25	„
Keglevičeve „ „ 10 „	11 3/4	„
Cesarski cekini	4 fl. 55	
Napoleondor (20 frankov)	8 fl. 16	
Suverendor	14 fl. 25	
Ruski imperial	8 fl. 31	
Pruski Fridrihsdor	8 fl. 38	
Angležki suverendor	10 fl. 22	
Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.	7 1/8	fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.